

آنچه در این ستون می‌خوانید، دیدگاه‌های رسانه‌های خارجی است که صرفاً جهت اطلاع‌رسانی منتشر می‌شود و این دیدگاه‌ها موضع روزنامه «هم‌میهن» نیست.

COUNCIL on
FOREIGN
RELATIONS

ترامپ و محدودیت‌های اختیارات جنگی

جان بی بلینجر سوم
کارشناس ارشد حقوق
بین‌الملل و امنیت ملی

بسیار قابل‌بحث است که رئیس‌جمهور ترامپ، تحت قوانین داخلی ایالات متحده یا قوانین بین‌المللی، چه اختیاراتی دارد. رئیس‌جمهور تحت‌ماده ۲ اختیار استفاده از نیروی نظامی را برای دفاع دارد، دفاع از ایالات متحده و نیز نیروهای ایالات متحده که با تحت حملات واقع یا در معرض حملهای قریب‌الوقوع باشند؛ بلکه این ماده اختیار استفاده از این نیروها برای پیشبرد دیگر منافع ملی مهم را هم می‌دهد. رؤسای جمهور هر دو حزب نیروهای نظامی ایالات متحده را اعزام کرده‌اند و دستور استفاده از آنان را در چندین مورد بدون اجازه کنگره داده‌اند. در کنار اختیارات ماده ۲، ماده ۴ قانون اساسی، اختیار «اعلام جنگ» رایه کنگره می‌دهد؛ اما تابه‌حال نه کنگره و نه قوه مجریه این ماده را چنین تفسیر نکرده‌اند که برای هر اقدام نظامی رئیس‌جمهور نیاز به تأیید کنگره باشد. از طرف دیگر، در چندین اظهارنظر، دفتر حقوقی وزارت دادگستری یا اول‌سی اذعان کرده است که بند مربوط به «اعلام جنگ» محدودیت‌هایی بالقوه بر اختیارات ماده ۲ رئیس‌جمهور اعمال می‌کند. این محدودیت‌ها به این حالت مربوط هستند: رئیس‌جمهور بخواهد ارتش آمریکا را درگیر وضعیتی کند که به سطح «جنگ» می‌رسد. اول‌سی توضیح داده، اینکه یک درگیری به لحاظ قانون اساسی تحت عنوان «جنگ» قیام بگیرد، «نیازمند ارزیابی داده‌ها در این زمینه‌هاست: ماهیت مورد انتظار اقدام نظامی، دامنه و مدت زمان آن». این روند توضیح می‌افزاید که «این معیار، معمولاً تنها با درگیری نظامی عمده و طولانی‌مدت برآورده می‌شود، عمدتاً به شکلی که شامل قرارگرفتن نیروهای نظامی آمریکا در معرض خطری جدی، برای بازه زمانی طولانی باشد». این اصول را درباره ایران چنین می‌شود اعمال کرد: اگر استفاده از نیروی نظامی جدی باشد، بلندمدت باشد و خطری جدی برای نیروهای آمریکا یا غیرنظامیان آمریکایی ایجاد کند، مثلاً به‌واسطه حملات از سوی ایران یا نیروهای موردحمایتش به منافع آمریکا، استدلالی قوی وجود دارد که این مسئله نیازمند اجازه کنگره خواهد بود و چنین اقدامی در راستای اختیارات کنگره تحت‌ماده ۱ برای «اعلام جنگ» قرار می‌گیرد. در رابطه با الزام یا عدم‌الزام اجازه کنگره به لحاظ قانونی، رؤسای جمهور از هر دو حزب، معمولاً به دلایل سیاسی و قانونی ترجیح داده‌اند، برای هر اقدام نظامی جدی یا طولانی‌مدت اجازه کنگره را کسب کنند، یا بگویند دارند در راستای مجوزهای پیشین عمل می‌کنند. جورج اچ دبلیو‌بوش در سال ۱۹۹۱ و جورج دبلیو‌بوش در سال‌های ۲۰۰۱ و ۲۰۰۲ چنین کردند. بسیاری از وکلای حقوق بین‌الملل استدلال خواهند کرد، حمله نظامی ایالات متحده به ایران، در شرایط فعلی، ناقض قوانین بین‌المللی خواهد بود؛ گرچه تحلیل به‌داده‌های مشخص هر اقدام این جنبشی هم بستگی دارد. چارت سازمان ملل و حقوق بین‌المللی هم‌رسوم استفاده از نیروی نظامی علیه کشوری دیگر را ممنوع می‌کند، به جز در دفاع از خود یا دفاع جمعی از خود، یا وقتی شورای امنیت سازمان ملل مجوزش را داده باشد. حق دفاع از خود شامل حق اقدام در مقابل حمله مسلحانه قریب‌الوقوع هم می‌شود. ایالات متحده در زمینه تهدید ترور یا تخریب گسترده، دیدگاه موسعی درباره «قریب‌الوقوع بودن» داشته است؛ اما سخت بتوان استدلال کرد که حمله ایالات متحده به مجموعه هسته‌ای یا حاکمیتی ایران، اقدامی در دفاع از خود، در مقابل حمله قریب‌الوقوع مسلحانه از سوی ایران به ایالات متحده باشد. به جای این، دولت ترامپ ممکن است ادعا کند که حمله به ایران، اقدام به دفاع از خود جمعی از اسرائیل است. اعتبار این استدلال بسته به این مسائل است: آیا اسرائیل از ابتدا در راستای قوانین بین‌المللی عمل کرده است؟ و آیا استفاده آمریکا از نیروی نظامی منحصر به دفاع از غیرنظامیان در اسرائیل و دفاع از منافع آمریکا، در مقابل حملات ایران است؟ شایان ذکر است که در سال ۱۹۸۱، دولت رونالد ریگان به قطعنامه‌ای در شورای امنیت پیوست که حمله اسرائیل به راکتور هسته‌ای اوسیراک در بغداد را محکوم می‌کرد. این قطعنامه اعلام‌هی کرد مسیرهای دیپلماتیک هنوز به بیست نرسیده بودند. در سال ۲۰۰۷ نیز جورج دبلیو بوش در خواست اسرائیل برای مشارکت در حمله به راکتور هسته‌ای در سوریه را رد کرد.

دوراهی اروپایی

سه قدرت اروپایی باید بین حمایت از تجاوز اسرائیل و ادامه مذاکره با ایران یکی را انتخاب کنند

شهاب شهبازی
خبرنگار گروه دیپلماسی

روز گذشته سیدعباس عراقچی، وزیر امور خارجه جمهوری اسلامی ایران در حالی برای گفت‌وگو با همتایان خود از سه کشور آلمان، بریتانیا و فرانسه و نماینده عالی سیاست خار جی اتحادیه اروپا به ژنو سفر کرد که حملات رژیم اسرائیل به ایران همچنان ادامه داشت. عراقچی پیش از این سفر در گفت‌وگویی با صاووسیمآ تصریح کرد مادامی که جنگ ادامه داشته‌باشد ایران وارد هیچ مذاکره‌ای در مورد برنامه هسته‌ای خود نخواهد شد و تبادل نظر در ژنو فقط گفت‌وگوی چندجانبه است و حکم مذاکره ندارد. پیام سیدعباس عراقچی کاملاً واضح بود، اروپایی‌ها درصدد هر اقدامی که باشند تفاوتی نمی‌کند. ایران در حال حاضر هیچ قصدی برای مذاکره و توافق در مورد برنامه هسته‌ای ندارد. دولت‌های اروپایی تا دو هفته پیش از صدور قطعنامه در شورای حکام و سازوکار حل اختلاف برجام (مشهور به مکانیسم اسنپ‌یک یا ماشه) برای تحت فشار قرار دادن ایران برای دادن امتیازهای بیشتر پای میز مذاکرات استفاده می‌کردند اما با توجه به موضع‌گیری روشن ایران پیش از آغاز گفت‌وگوهای ژنو، مادامی که حملات اسرائیل ادامه داشته‌باشد، ایران نه‌تنها هیچ امتیازی در مورد برنامه هسته‌ای خود به غرب نخواهد داد، بلکه در هیچ‌یک از مواد اختلاف حاضر به مذاکره برای رفع اختلاف‌ها نیست.

سه کشور اروپایی و اتحادیه اروپا اکنون بر سر یک دوراهی قرار گرفته‌اند. آنها ابزارهای زیادی برای افزایش فشار به ایران در اختیار دارند، از جمله اینکه می‌توانند با به‌کارگیری سازوکار حل اختلاف بر جام که همراه امسال منقضی خواهد شد، قطعنامه‌های پیشین شورای امنیت سازمان ملل متحد علیه ایران را مجدداً اعمال کنند اما چنین اقدامی از سوی کشورهای اروپایی در شرایطی که تجاوز رژیم اسرائیل علیه ایران ادامه دارد، اقدامی عملی در راستای حمایت از اسرائیل تلقی خواهد شد و باعث می‌شود که مسیر گفت‌وگوها میان ایران و اروپا مسدود شود.

شرط‌گذاری اروپا

اما به نظر می‌رسد که رهبران اروپایی هنوز به درستی مخاطرات شرایط جاری در منطقه را درک نکرده‌اند. امانوئل مکرون، رئیس‌جمهور فرانسه ساعتی پیش از آغاز مذاکرات ژنو، از شرط و شروط در مورد مذاکره با ایران سخن گفت. مکرون در گفت‌وگو با خبرنگاران گفت: «مذاکرات با ایران باید شامل موضوع تامین مالی همپیمانان آن در خاورمیانه نیز باشد». مکرون اظهار کرد: «همراه با انگلیس و آلمان پیشنهاد مذاکره‌ای کامل را به ایران خواهیم داد». یوهان وادفول، وزیر خارجه آلمان هم مذاکره اروپا با ایران را «مشروط» توصیف کرد.

مشخص نیست که پیشنهاد دولت‌های اروپایی به ایران چه چیزی است، اما اگر طرف‌های غربی قصد داشته‌باشند

شرط و شروطی را با ایران مطرح کنند، مشخص است که گفت‌وگوهای ژنو به جایی نخواهد رسید. انتظار ایران از کشورهای اروپایی این است که اسرائیل را برای توقف اقدامات نظامی تحت فشار قرار دهند، نه اینکه از فرصت حملات اسرائیل به ایران استفاده کنند تا امتیازهای بیشتری از ایران بگیرند و شرط‌های جدیدی جلوی پای ایران بگذارند. وزیر امور خارجه ایران تصریح کرده‌است که نه مسئله موشکی و نه اصل غنی‌سازی در ایران به‌هیچ‌عنوان قابل مذاکره نیست. اگر سه دولت اروپایی و اتحادیه اروپا تصور کنند که حمله اسرائیل تهران را آنچنان تضعیف کرده‌است که باعث خواهد شد برای پایان دادن به جنگ در این پرونده‌ها امتیازی به اروپا بدهد، دچار اشتباه محاسباتی بزرگی شده‌اند که باعث می‌شود شکاف میان تهران و بروکسل بیش از پیش عمیق‌تر شود.

بورل: رفتار اروپا مناقض است

اظهارات مناقض مقام‌های اروپایی صدای نماینده عالی پیشین اتحادیه اروپا را هم درآورد. جوزپ بورل، نماینده پیشین اتحادیه اروپا که اکنون به عنوان پژوهشگر ارشد مؤسسه سلطنتی الکانو در اسپانیا فعالیت می‌کند، گفت: «موضع اروپا کاملاً مناقض است. از یک‌سو بر ضرورت احترام به حقوق بین‌الملل تأکید می‌کنیم و از سوی دیگر از حق اسرائیل برای دفاع از خود سخن می‌گوییم، اما سؤال اینجاست: آیا اسرائیل واقعاً به حقوق بین‌الملل پایبند است؟ کسی نمی‌خواهد به این سؤال پاسخ دهد». وی افزود: «اتحادیه اروپا می‌گوید تا زمانی که به اصول رفتار کنی، از تو حمایت می‌کنیم. اما آیا اسرائیل چنین می‌کند؟ این روند باید متوقف شود.»

اروپا گزینه زیادی ندارد

لوچیانو زاکارا، استاد دانشگاه قطر در گفت‌وگو با الجزیره می‌گوید که سه کشور اروپایی در گفت‌وگو با ایران گزینه‌های محدودی در اختیار دارند. این استاد دانشگاه می‌گوید: «اروپایی‌ها مردادماه (نیمه‌های اوت) را برای فعال کردن احتمالی مکانیسم اسنپ‌یک تعیین کرده‌اند، معنایش این است که زمان بسیار ناچیز برای استفاده از این اهرم و هرگونه اقدام دارند.» زاکارا می‌گوید: «تنها کاری که از اروپایی‌ها بر می‌آید این است که ایران را قانع کنند پای میز مذاکره با آمریکا بنشینند؛ امری که عراقچی گفته‌است ایران در شرایطی که زیر آتش باشد، حاضر به انجام آن نیست.» این استاد دانشگاه با اشاره به اینکه ترامپ دو هفته برای تصمیم‌گیری به خود مهلت داده‌است، می‌گوید: «مادامی که ترامپ گام جدی برای متوقف کردن حملات اسرائیل علیه ایران برنداشته‌باشد، چنین مذاکره‌ای هرگز اتفاق نخواهد افتاد.» به اعتقاد زاکارا اظهارات ترامپ به این معنا است که «به اسرائیل چراغ سبز بدهد که هر کاری می‌خواهد انجام دهد تا ترامپ تصمیم بگیرد.» استاد دانشگاه قطر می‌گوید: «فکر می‌کنم ترامپ می‌خواهد زمان بخرد تا ببیند چه اتفاقی رخ خواهد داد. او تصمیم گرفته‌است اجازه بدهد اسرائیل کثافت‌کاری‌ها

سناریوی خوش‌بینانه

وزرای خارجه سه کشور اروپایی، دیوید لمسی، وزیر خارجه بریتانیا، ژان نوئل بارو، وزیر خارجه فرانسه و یوهان وادفول، وزیر خارجه آلمان ساعتی پیش از نشست با عراقچی هر سه از تلاش برای کاهش تنش در خاورمیانه سخن گفتند. هر چند حمایت بی‌قید و شرط کشورهای اروپایی در شورای امنیت سازمان ملل متحد، شورای حکام آژانس بین‌المللی انرژی اتمی و بیانیه گروه ۷ کاملاً مستند شده‌است، اما ممکن است که سه کشور پای میز مذاکره و پشت درهای بسته انعطاف نشان بدهند و حاضر به اقدام عملی برای متوقف کردن اسرائیل، چه از طریق فشار مستقیم و چه از طریق فشار به واشنگتن باشند. البته در شرایط کنونی اروپایی‌ها نه‌تنها در مقابل ایران، بلکه در مقابل آمریکا و اسرائیل هم گزینه‌های زیادی ندارند. ضعف شدید اروپایی‌ها بعد از جنگ اوکراین صدچندان عیان شده‌است. با روی کار آمدن دونالد ترامپ، روابط میان واشنگتن و پایتخت‌های اروپایی به شدت تضعیف شده‌است و صحبت از یک جبهه مشترک میان اروپا و آمریکا دیگر امکان‌پذیر نیست. حتی اگر اراده قوی در اروپا وجود داشته‌باشد که جلوی حملات بیشتر اسرائیل به ایران را بگیرند، باز هم تصور اینکه گوش شنوایی در واشنگتن و تل‌آویو برای این درخواست وجود داشته‌باشد بسیار کم است.

شکاف غرب و جنوب جهانی

محمدصلاح بن‌عمار، پزشک و وزیر بهداشت سابق تونس، در مقاله‌ای که یورونیوز به فارسی ترجمه کرده‌است، می‌نویسد: «شکاف بین غرب و ملت‌های جنوب هر روز عمیق‌تر می‌شود. دیگر صحبت از فاصله نیست، بلکه از یک پرتگاه است که تمام اعتبار اخلاقی‌اش را برای اکثریتی رو به رشد در جهان عرب، در آفریقا و آسیا از دست داده است.» وی با اشاره به اظهارنظر فریدریش مرتس، صدراعظم آلمان، که بی‌پرده گفته‌بود: «اسرائیل کار کثیف را برای همه ما انجام می‌دهد» تأکید می‌کند: «دولت نتانیاهو مانند بازوی نظامی غرب عمل می‌کند که اصول خود را با منافعش تطبیق می‌دهد. امروز ایران، دیروز عراق، فردا کشوری دیگر، مهم نیست هدف چه باشد، اما الگو یکسان است: رژیم‌های مطیع تحمل یا حتی حمایت می‌شوند. مقاومت‌های غیرهمسو، مجرم جلوه داده می‌شوند. این یک بی‌تعالی نیست. این یک استراتژی است.» این مقام پیشین عربی با انتقاد تند از مقام‌های غربی در حمایت از اسرائیل می‌نویسد: «ترامپ واقعیت‌ها را انکار می‌کند. مرتس آشکارا از جنگ نیابتی دفاع می‌کند. گفته‌هایشان اشتباه نیست، افشاگری‌اند. و با این صراحت از منطق موجود پرده برمی‌دارند و درعین حال شکنندگی‌اش را نشان می‌دهند. زیرا نظامی که دیگر نمی‌تواند متقاعد کند، به استبداد روایت متوسل می‌شود. اما این روایت نیز در حال فروپاشی است.»

امتیازهای ملموس

درحالی‌که به گفته عراقچی، ایران به آمریکا پیام داده‌است که تا پایان تهاجم اسرائیل علیه ایران هیچ گفت‌وگویی با طرف آمریکایی وجود ندارد، قطع گفت‌وگوهای ایران و اروپا به منزله قطع کامل تماس‌های ایران با غرب است. چنین رخدادی بدترین نتیجه برای غرب خواهد بود. تمام امید دولت‌های غربی حامی اسرائیل این بود که با حمله اسرائیل به ایران یا نظام ایران به دلیل شرایط سخت وادار به تسلیم شود یا اینکه شرایط آنچنان سخت شود که در این تغییر نظام رخ دهد اما این امید با گذشت یک هفته از جنگ اسرائیل علیه ایران روزبه‌روز بیشتر در حال رنگ باختن است و حالا دولت‌های غربی از جمله سه کشور اروپایی باید راهبرد جدیدی را در مقابل ایران آزمایش کنند. آنها نمی‌توانند از شرایط فعلی برای تحت فشار قرار دادن بیشتر ایران استفاده کنند و در عین حال انتظار داشته‌باشند که ایران نیز حاضر باشد با آنها توافق کند و خواسته‌های آنها را برآورده کند. بدون تردید اروپایی‌ا اگر به دنبال گرفتن امتیازی از ایران در حوزه هسته‌ای هستند، باید بتوانند امتیازهایی ملموس به ایران ارائه بدهند. اروپایی‌ها باید توانمندی خود را در دیپلماسی به شکلی نشان دهند که احیای مذاکرات هسته‌ای میان ایران و ایالات متحده آمریکا ممکن شود. این مهم بدون تلاش جدی و پیگیرانه اروپا برای متوقف کردن تجاوز نظامی اسرائیل به ایران میسر نخواهد شد. دولت‌های اروپایی در مذاکرات دیروز خود با سید عباس عراقچی، وزیر امور خارجه ایران به صراحت این پیام را دریافت کردند که ایران در شرایطی که تحت حملات خارجی قرار داشته‌باشد حاضر به مذاکره و دادن هیچ امتیازی نیست و برای رسیدن به یک توافق هسته‌ای لازم است که حملات به ایران متوقف شود. اروپا می‌تواند برای رسیدن به یک توافق هسته‌ای نقش سازنده‌ای داشته‌باشد، به شرط اینکه دچار سوءحسابه نشود و میان همراهی با ایران یا همسویی با اسرائیل گزینه صحیح را انتخاب کند.